EEN DIALOOG

Op 11 december 2016 heb ik een gesprek met ons pleegzusje Wilma. Dat dit een enigszins ander gesprek is dan de vele andere die Jaap en ik gevoerd hebben, komt omdat ik haar al zolang ken. In oktober 1961 kwam zij bij ons in pleeggezin. Zij was pas anderhalf jaar oud en ik was twaalf. Mijn ouders, mijn zusje van zes en ik, waren in september vanuit een dorpje in Friesland op de Rudolphstichting komen wonen. In Friesland hadden mijn ouders een groentezaak en op de stichting werd heit chauffeur en samen werden ze pleegouders. We woonden de eerste drie jaar op de Boshuisweg. Verder weg van het centrum kon je haast niet wonen. Later woonden we op de Postweg, de woning die nu in gebruik is bij de familie Moeliker. Wilma kwam met drie broertjes en twee zusjes op de stichting.

Wilma: 'Dat we niet thuis in Scheveningen konden blijven wonen, is voor mij nu duidelijk. Toen had ik daar natuurlijk geen idee van, want mijn vader was een lieve man, maar zeeman en soms maanden van huis en mijn moeder kon geen zes kinderen opvoeden. Zij zat liever in de kroeg en zorgde niet goed voor ons. Mijn oudste zusje van twaalf deed dat zo goed en zo kwaad als mogelijk was. Verder had ik een zusje van elf jaar, een broertje van tien, een broertje van vier en een broertje van een half jaar. Eerst zijn we met een grote zwarte auto met zijn allen naar een Rotterdams kinderhuis gebracht; onze Biafrabuikjes moesten weggewerkt worden. Deze dingen heb ik later van mijn oudere zusjes en broer gehoord.'

Rieke: 'Ik herinner me nog goed de dag dat jullie kwamen. Jullie werden gebracht door een maatschappelijk werkster en mem vroeg wat de baby moest eten. Ze zei: "Dat moet u aan het oudste zusje vragen, zij zorgde daarvoor." "Oh", zei je zus: "Hij eet gewoon met de pot mee, alleen geen zuurkool, dat verdraagt hij niet." Achteraf bleek dat hij meer niet had verdragen, want zijn hele stofwisseling was in de war. Hij kon nog jarenlang niet gewoon mee-eten en mem heeft hem nog tijden als een hele kleine baby moeten voeden. En jij had allemaal kleine littekens van brandwonden op je lichaam en zo klein als je was voelde je altijd eerst of het badwater niet te heet was. Dat vonden we allemaal heel erg. Wat ik ook nog goed weet, is dat jij en je broertjes van vier en die van een half jaar bij ons bleven en dat de drie groten naar een ander pleeggezin op de Ringlaan gingen. Zij kwamen op zondagmorgen na kerktijd vaak op bezoek.'

Wilma: 'Ja, vaker mochten ze niet komen van hun pleegouders en ze hadden het in dat gezin helemaal niet naar de zin. Ze werden slecht behandeld.'

Rieke: 'Dat herinner ik me en ik weet ook dat heit en mem er later spijt van hadden dat jullie niet allemaal bij ons zijn komen wonen, maar op dat moment durfden ze dat niet aan. Ineens acht kinderen in plaats van twee, dat was een te grote stap.'

Wilma: 'Van het begin weet ik niet zo heel veel, alleen wel dat ik het naar de zin had bij heit en mem. Het was een gezellige boel, er werden spelletjes gedaan en kerst en Sinterklaas werden uitbundig gevierd. Ik heb gelukkig veel mooie herinneringen aan die tijd. In de zomer speelden we met water in de tobbes en we mochten zelfs op zondag zwemmen. In de

winter gingen we schaatsen of we gleden op de beek naast ons huis. Ook de schommels waren fijn.'

Rieke: 'Ik zie ons nog zo allemaal zitten op die schommels, allemaal in onze rood/groene gebreide truien. Janny en ik hadden hem zelf gebreid (met hulp van mem natuurlijk!) en mem deed de rest. Waar ze de tijd vandaan haalde was me in die tijd soms al een raadsel. Trouwens, eerst mochten we op zondag helemaal niet zwemmen, maar we gingen er toch heen omdat iedereen daar was en uiteindelijk streken heit en mem de hand over het hart.'

Wilma: 'Dat waren mooie dingen, net als het spelen op de kinderboerderij, vooral toen er een echt vliegtuig kwam te staan. Ik vond de cockpit wel erg indrukwekkend met al die knopjes en handeltjes, maar helaas waren die al snel gesloopt. De handenarbeid met juffrouw Faure en mevrouw Sieling vond ik echt helemaal leuk en dan bakker Smit natuurlijk. Toen mijn jongste broertje en ik naar school gingen, stonden we een keer voor het raam van de bakkerij naar binnen te kijken. Ineens zag hij ons en hij wenkte. Wij schrokken ons rot, dachten dat we op ons kop kregen, maar hij gaf ons een stukje deeg en daar mochten wij een broodje van maken dat we na schooltijd op konden halen.'

Rieke: 'Een mooie herinnering. Toch was helaas niet alles even mooi voor je in die tijd.'

Wilma: 'Nee, ik was nog maar heel klein, want we woonden nog op de Boshuisweg en in 1965 zijn we naar de Postweg verhuisd, dus ik kan niet ouder dan zo'n drie of vier jaar zijn geweest, toen ik ben misbruikt door iemand uit de buurt. Het was een oudere jongen die bij een boer werkte. Mijn broertjes en ik waren echte buitenkinderen. We gingen graag spelen bij een boer buiten op het land en op de hooizolder en ik mocht vaak op de trekker zitten. Dat was leuk, maar wat er vervolgens gebeurde, was vreselijk. Ik had geregeld zere billen en ik snapte er niks van.'

Rieke: 'Wat ik achteraf verschrikkelijk vind, is dat we er niks van wisten, waardoor heit en mem je ook niet konden beschermen. Ik had er geen idee van dat zoiets kon gebeuren, was ook nogal naïef, denk ik.'

Wilma: 'Ik kon en durfde er niet over te praten, pas toen ik 24 of 25 jaar was en bij het RIAGG terechtkwam, omdat het niet goed met me ging, heb ik erover gesproken. Pas toen heb ik het ook aan heit en mem verteld. Het heeft zo'n impact op mijn leven gehad.'

Rieke: 'Vreselijk vind ik dat dat jij daar je hele leven de gevolgen van met je meedraagt. Wat zul jij blij zijn geweest dat we gingen verhuizen naar de Postweg, want daardoor kwam die jongen niet meer in jouw buurt.'

Wilma: 'Dat is ook zo, maar ik heb tot mijn negende jaar in bed geplast en dat had vast met het misbruik te maken. Ik sliep bij een pleegzusje op de kamer en zij liet mij 's avonds plassen voor ze zelf naar bed ging. Als ik dan 's nachts niet in bed geplast had, schreef zij op een A4: Wilma was vannacht droog! Vreselijk vond ik dat, hoewel ze het vast goed bedoelde.'

Rieke: 'En niemand, ook de deskundigen niet die op de Rudolphstichting werkten, had ooit in de gaten dat de problemen waar jij mee worstelde op misbruik konden wijzen.'

Wilma: ' Nee, achteraf gezien is dat misschien wel gek en vooral jammer.'

Rieke: 'Zo deskundig waren ze misschien dan ook weer niet in die tijd.'

Wilma: ' Nee, maar gelukkig heb ik ook echt veel goede herinneringen aan die tijd, bijvoorbeeld het herfstfeest waar we in optocht met lampions liepen. Jaap, die inmiddels bij ons in huis woonde, had elektrische verlichting in mijn lampion gefabriceerd. Het was een bak met plastic eromheen en in die bak had ik een soort herfsttuintje gemaakt. Het waaide nogal die avond en veel lichtjes gingen uit, maar de mijne bleef branden. Sommige kinderen probeerden mijn lichtje ook uit te blazen, maar dat ging natuurlijk niet. Mooi dat ik de eerste prijs won: een schoolbord waar het ABC op stond. En zo kende ik gauw het alfabet uit mijn hoofd.'

Rieke: 'Heel vaag weet ik dat nog, maar op mij heeft dat kennelijk niet zo'n grote indruk gemaakt. Hoe vond je het trouwens dat er steeds meer en andere kinderen bij ons kwamen wonen?'

Wilma: 'Dat vond ik niks, we hadden het gevoel dat ze ons verdrongen.'

Rieke: 'Dat gevoel had ik niet, ik stond er niet zo bij stil, denk ik. Voor mij hoorde dat er gewoon bij, maar we waren soms wel met veel. In 1965 woonden we met negen kinderen in huis, waaronder een baby die een paar maanden op neutraal terrein moest wonen, voordat hij geadopteerd kon worden. In die tijd kon de moeder het kindje nog terugkrijgen.'

Wilma: 'Ja die baby vond ik wel leuk en ik vond het erg dat hij wegging, maar verder vond ik het telkens weer vervelend al die nieuwe kinderen. Op zondagen was het helemaal een drukke boel, want dan zat ons huis na kerktijd vol met koffiedrinkers, kinderen van het jongenspaviljoen, Clematis en Wilde Wingerd. Iedereen wilde wel koffie met zelfgebakken cake van ons mem. Ik weet nog dat wij verse melk haalden bij de boer, die werd op zondag afgeroomd en daar werd slagroom van geklopt. Ik snoepte daar weleens stiekem van, maar op een zondag een keer net wat teveel. Dat had heit gezien en toen moest ik voor straf de hele kom leegeten. Bah, ik heb er nooit meer stiekem van gesnoept.'

Rieke: 'Ja, dat was een typische heit straf. Dat bezoek op zondag vond ik altijd heel gezellig, want daar zaten soms leuke jongens bij. Jaap bijvoorbeeld!'

Wilma: 'Wat ik in die tijd echt niet snapte en heel naar vond, was dat we niet mee op vakantie gingen. Ik beschouwde heit en mem als mijn papa en mama en die deden zoiets toch niet.'

Rieke: 'Ik snap dat je dat heel beroerd vond, ik voelde me er ook ongemakkelijk onder als we weggingen, maar later genoten we er ook wel van om even alleen met heit en mem te zijn. Het was een dubbel gevoel. Het was in die tijd gebruikelijk om een paar weken per jaar zo

op vakantie te gaan, iedereen deed dat. Er kwam later zelfs een vakantiehuis voor de kinderen als de pleegouders op vakantie gingen.'

Wilma: 'Ja, toen dat vakantiehuis er eenmaal was, was het iets minder erg, want dat werd gerund door hele aardige mensen, maar daarvoor kwamen we soms bij mensen terecht die niet aardig tegen ons waren en dan druk ik me nog zacht uit.'

Rieke: 'Heb je dat ook tegen heit en mem gezegd dat jullie slecht behandeld werden?'

Wilma: 'Nee joh, ik was allang blij dat we weer thuis waren, dan ging ik toch niet klagen? Tot 1968 woonden we op de Rudolpstichting, daarna verhuisden we naar Amersfoort, ik was nog net geen acht jaar en dat was een hele moeilijke overgang.'

Rieke: 'Dat klopt. Met heit en mem ging het ook niet zo goed. Ze zijn van de Rudolphstichting vertrokken omdat ze het niet eens waren met sommige zaken op de stichting. In ieder geval wilden zij graag dat meneer Krijger als directeur bleef en dat gebeurde niet. Zij vonden dat meneer Mulder hem het werken onmogelijk maakte. Het heeft op ons allemaal invloed gehad. Mem was overspannen, denk ik achteraf, heit kreeg een maagbloeding, werd daar erg ziek van en heeft lang in het ziekenhuis gelegen en jullie zijn voor een tijd naar het Pedaelogisch Instituut (PI) in Amsterdam gegaan, omdat het thuis niet meer goed ging. Het was voor ons allemaal een verdrietige tijd, maar voor jullie waarschijnlijk het meest.'

Wilma: 'Ja, het was echt heel erg. Ik begreep er ook niks van, daarvoor was ik te klein, denk ik. Dat ik weg moest, ontdekte ik doordat mem nummertjes in de kleding naaide. Ik ben huilend weggerend. Op het PI ben ik heel vervelend geweest, dat luchtte wel op, maar geslagen ben ik er ook en zelfs op dat instituut zijn ze er niet achter gekomen waarom ik deed zoals ik deed.'

Rieke: 'Ik weet dat mem het verschrikkelijk vond dat jullie weg moesten en dat ze niet precies wist hoe ze daarmee om moest gaan. Het is echt rot dat het misbruik niet eerder is ontdekt, want misschien was alles dan anders gelopen.'

Wilma: 'Ja, ik heb het gevoel dat er geen ruimte was om mijzelf te ontwikkelen door het misbruik in mijn vroege jeugd en dat mijn angst- en paniekaanvallen daar vandaan komen. Volgens mijn therapeut heb ik waarschijnlijk als baby al een PTSS (Post Traumatische Stress Stoornis) opgelopen en die had behandeld moeten worden. Dat is niet gebeurd. Dat is ook de reden waarom ik dit verhaal wil vertellen. Ik ben als baby mishandeld en als kleuter misbruikt. Deskundigen hebben dat niet ontdekt en wat ik graag zou willen, is dat signalen die kinderen geven eerder opgevangen worden, waardoor het misbruik stopt en ze behandeld kunnen worden.'

Rieke: 'Dat ben ik helemaal met je eens.'

Wilma: 'Gelukkig zijn we later weer bij heit en mem komen wonen, eerst nog in Amersfoort en later in Harderwijk, daar hadden we het naar de zin. Het duurde tot eind 1979 toen heit

met pensioen ging en graag weer naar Friesland terug wilde. We mochten mee, maar waren intussen achttien en negentien jaar en we wilden niet meer mee.'

Rieke: 'Dat vond ik jammer, want wij woonden al in Friesland en mij leek het wel gezellig, maar ik snap goed dat jullie dachten: Wat moeten we daar, we kennen er verder niemand.'

Wilma: 'Al onze vrienden woonden in Harderwijk en ik had verkering! We hebben wel altijd contact gehouden en gingen regelmatig bij heit en mem op bezoek, maar ik had graag nog een tijdje thuis gewoond.'

Rieke: 'Dat kan ik begrijpen. Ze hebben nog heel lang in Friesland gewoond tot heit in 2007 en mem in 2008 overleed.'

Wilma: 'Ja, dat is een gemis, maar ik heb zulke mooie herinneringen aan ze.'

(Bron: Gesprek Wilma en Rieke)

WILMA'S WENS VOOR DE TOEKOMST – WAT IS DAAR VOOR NODIG?

Reactie Gerard de Jong, directeur Rudolphstichting op 'dialoog Rieke en Wilma'

Oud-bewoner Wilma heeft goede herinneringen aan het dorp, mooi om vanuit een kinderperspectief met haar mee te kijken. Het broodje van de bakker, de feestdagen, de schommels en zelfgebreide truien. Maar niet alle herinneringen zijn goed. Wilma heeft iets meegemaakt wat niemand mag overkomen. Ze is als baby mishandeld en als kleuter misbruikt. En zij heeft deze traumatische ervaring vervolgens heel lang alleen moeten dragen. En dat heeft bij alle betrokkenen (pleegouders, eigen kinderen, Wilma zelf) de vraag doen rijzen: waarom hadden de professionals het niet door? Hadden de deskundigen niet eerder kunnen ontdekken wat er met Wilma was gebeurd, zodat zij daarmee geholpen kon worden?

Wilma heeft dit als wens voor de toekomst: dat signalen van misbruikte kinderen eerder opgepikt worden en dat kinderen snel en goed geholpen kunnen worden. Zodat hun ontwikkeling door kan gaan en niet stilstaat.

Wat daarvoor nodig is? Ik denk vooral kennis en alertheid. De jeugdhulpverlening - maar ook de kinderopvang en andere plaatsen waar met kinderen wordt gewerkt - heeft zeker stappen hierin gemaakt. Vergeleken met de kindertijd van Wilma is het thema misbruik meer bespreekbaar geworden. Er zijn preventieve maatregelen. Er is meer kennis over het gedrag van getraumatiseerde kinderen. Professionals wordt geleerd om goed naar gedrag te kijken, signalen op te vangen en daaruit de juiste conclusie te trekken en hoe te handelen. Behandelmethoden zijn ontwikkeld en verbeterd. Maar we weten ook dat misbruik helaas nog steeds voorkomt. Daarom blijft het nodig om dit onderwerp heel serieus te nemen.

Wij delen in het Jeugddorp en bij de Rudolphstichting de wens van Wilma. Elk mens heeft het recht om tot zijn of haar volle ontplooiing te komen, en dat begint in de kindertijd. Daarom koesteren wij onze contacten met oud-bewoners en de huidige bewoners. Want van hen leren we wat belangrijk is voor de ontwikkeling van kwetsbare, beschadigde kinderen. (*Gerard de Jong, directeur Rudolphstichting)*